

BỒI DƯỠNG PHẨM CHẤT “LIÊM”, “CHÍNH” THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH CHO CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN Ở ĐƠN VỊ CƠ SỞ TRONG QUÂN ĐỘI

DIỆP HỒNG NHÃ (*)

Tóm tắt: Phẩm chất “liêm”, “chính” là nội dung cơ bản, xuyên suốt trong tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về đạo đức cách mạng, được hình thành từ sớm, có tính hệ thống và nhất quán, có giá trị lý luận và thực tiễn sâu sắc. Bài viết khái quát và vận dụng sáng tạo tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về “liêm”, “chính” vào bồi dưỡng phẩm chất đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở trong Quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Bồi dưỡng cán bộ, đảng viên; Hồ Chí Minh; phẩm chất “liêm”, “chính”.

Abstract: “Integrity” and “righteousness” are the basic and consistent qualities in President Ho Chi Minh Thought on revolutionary ethics, which are formed early, systematically and consistently, and have profound theoretical and practical values. This paper summarizes and creatively applies President Ho Chi Minh thought on “integrity” and “righteousness” to fostering revolutionary ethics for cadres and party members at grassroots units in the the People’s Army of Vietnam.

Keywords: Fostering cadres and party members; Ho Chi Minh; qualities of integrity and righteousness.

Ngày nhận bài: 15/9/2024

Ngày biên tập: 14/11/2024

Ngày duyệt đăng: 23/12/2024

1. Khái quát về “liêm”, “chính” trong tư tưởng Hồ Chí Minh

“Liêm”, “chính” là chuẩn mực đạo đức cơ bản trong truyền thống đạo đức của dân tộc Việt Nam và được bổ sung nội hàm mới, trở thành một phần của chuẩn mực đạo đức cán bộ, đảng viên; là bản chất đặc trưng của cán bộ, đảng viên, góp phần xây dựng Đảng ta thực sự “là đạo đức, là văn minh”; có “liêm”, có “chính” thì Đảng mới trong sạch, vững mạnh, Đảng mới đủ sức gánh vác được công việc lớn lao của đất nước. Đồng thời, “liêm”, “chính” là điều kiện cần thiết, là yêu cầu không thể thiếu, làm “gốc” để cán bộ, đảng viên, nhất là đội ngũ cán bộ chủ chốt, người đứng đầu xây dựng cơ quan, đơn vị các cấp vững mạnh.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất coi trọng vấn đề bồi dưỡng đạo đức cách mạng cho đội ngũ cán bộ, đảng viên, nhất là khi Đảng ta trở thành Đảng cầm quyền. Theo

Chủ tịch Hồ Chí Minh, “Trời có bốn mùa: Xuân, Hạ, Thu, Đông. Đất có bốn phương: Đông, Tây, Nam, Bắc. Người có bốn đức: Cần, Kiệm, Liêm, Chính. Thiếu một mùa, thì không thành trời. Thiếu một phương, thì không thành đất. Thiếu một đức, thì không thành người”⁽¹⁾. Đạo đức là gốc của cán bộ cách mạng, trong “tứ đức” làm gốc, liêm và chính là hai phẩm chất đạo đức được Chủ tịch Hồ Chí Minh nhiều lần luận giải ở các bài viết, bài nói chuyện với cán bộ, đảng viên và tư tưởng này được thể hiện đầy đủ, rõ nét nhất trong bài “Cần, Kiệm, Liêm, Chính” được Chủ tịch Hồ Chí Minh viết vào năm 1949.

Chủ tịch Hồ Chí Minh quan niệm: “Liêm là trong sạch, không tham lam”⁽²⁾, là liêm khiết, là luôn tôn trọng giữ gìn của công và của Nhân dân. Liêm là không tham địa vị, không tham tiền tài, không tham sung sướng, không ham người tâng bốc mình. Vì vậy mà quang minh chính đại, không bao giờ hủ hóa. Chỉ có một thứ ham là: ham học, ham làm, ham tiến bộ.

(*) Học viện Chính trị

“Liêm” là phẩm chất đạo đức không thể thiếu đối với các cơ quan, tổ chức và toàn thể xã hội. Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu cán bộ, đảng viên phải có trách nhiệm giáo dục đức tính “liêm” cho người khác, nếu không, dù họ trong sạch đến mấy vẫn chỉ là “liêm một nửa”. Để “liêm” thật sự hoàn chỉnh thì không phải chỉ mình thực hiện “liêm”, mà còn phải giúp người khác cũng thực hiện được “liêm”. Trái với “liêm” là bất “liêm”, bất liêm là không trong sạch, là tham ô, hủ hóa, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ ra: “Tham tiền của, tham địa vị, tham danh tiếng, tham ăn ngon, sống yên đều là BẤT LIÊM”⁽³⁾, và “Do bất liêm mà đi đến tội ác trộm cắp. Công khai hay bí mật, trực tiếp hay gián tiếp, bất “Liêm” tức là trộm cắp”⁽⁴⁾, là tham tiền của, tham địa vị, tham danh tiếng, tham ăn ngon, sống yên,... Dìm người giỏi để giữ địa vị và danh tiếng của mình là đạo vị (đạo là trộm)”⁽⁵⁾. Gặp việc phải mà sợ khó nhọc, nguy hiểm không dám làm. Biểu hiện của bất liêm là hành vi “trộm cắp”, vô liêm sỉ, không còn sự day dứt, xấu hổ khi làm điều xấu xa.

Nói về phẩm chất “Chính”, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Chính nghĩa là không tà, nghĩa là thẳng thắn, đứng đắn”⁽⁶⁾, là việc phải thì dù nhỏ cũng làm, việc trái thì dù nhỏ cũng tránh. Người có đức “chính” là người chính trực, đúng mực, công tâm, họ luôn hành động theo lẽ phải, kiên quyết bảo vệ lẽ phải. Chính nghĩa là đối với mình thì không tự cao, tự đại, luôn chịu khó học tập cầu tiến bộ, luôn tự phê bình và lắng nghe phê bình để phát triển điều hay, sửa đổi điều dở của bản thân. Đối với người thì phải yêu quý, kính trọng, giúp đỡ, không “nịnh hót người trên”, không “xem khinh người dưới”, luôn có thái độ “chân thành, khiêm tốn, phải thật thà đoàn kết”⁽⁷⁾. Đối với việc thì phải để việc công, lợi chung lên trước việc tư, lợi tư. Đã phụ trách việc gì thì quyết làm cho kỳ được, làm đến nơi đến chốn, không sợ khó khăn, nguy hiểm. Việc thiện thì dù nhỏ mấy cũng

Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, chiến sĩ. (Ảnh tư liệu)

làm, việc ác thì dù nhỏ mấy cũng tránh. Mỗi ngày cố làm một việc lợi cho nước, cho dân, bởi trong tiền đồ chung có tiền đồ của mỗi con người. Trái với “chính” là bất chính, bất chính là tà, chính là thiện, thì tà là ác. Người cho rằng: “Điều gì không đứng đắn, thẳng thắn, tức là tà”⁽⁸⁾ và “Làm việc CHÍNH, là người THIỆN. Làm việc TÀ, là người ÁC”⁽⁹⁾.

Khi bàn đến “liêm”, “chính”, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đặt trong mối quan hệ với cần, kiệm. Theo Người: “Chữ LIÊM phải đi đôi với chữ KIÊM. Cũng như chữ KIÊM phải đi đôi với chữ CẦN. Có KIÊM mới LIÊM được”⁽¹⁰⁾, Người còn cho rằng: “CẦN, KIÊM, LIÊM, là gốc rễ của CHÍNH. Nhưng một cây cần có gốc rễ, lại cần có ngành, lá, hoa, quả mới là hoàn toàn. Một người phải Cần, Kiệm, Liêm, nhưng còn phải CHÍNH mới là người hoàn toàn”⁽¹¹⁾. Suy rộng ra với “Một dân tộc biết cần, kiệm, biết liêm, là một dân tộc giàu về vật chất, mạnh về tinh thần, là một dân tộc văn minh tiến bộ”⁽¹²⁾.

Như vậy, “liêm”, “chính” là hai phẩm chất hết sức quan trọng đối với cán bộ, đảng viên và đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ dẫn rất rõ ràng, cụ thể, sát thực, dễ hiểu và dễ vận dụng. Đến nay, tư tưởng về “liêm”, “chính” của Người vẫn còn nguyên giá trị với sự nghiệp xây dựng Đảng ta hiện nay.

2. Giải pháp bồi dưỡng phẩm chất “liêm”, “chính” cho cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở trong Quân đội

Trong Quân đội nhân dân Việt Nam, cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở là đội ngũ lãnh đạo, quản lý, sĩ quan, hạ sĩ quan, nhân viên chuyên môn kỹ thuật... Mỗi người có vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ khác nhau nhưng cùng hướng đến mục tiêu xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện, góp phần xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại; một số quân chủng, binh chủng, lực lượng tiến thẳng lên hiện đại, đáp ứng ngày càng tốt hơn yêu cầu, nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc”⁽¹³⁾. Phẩm chất, nhân cách đạo đức của cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở có ảnh hưởng to lớn đến chất lượng giáo dục và huấn luyện, đến khả năng hoàn thành nhiệm vụ được giao. Những năm qua, đội ngũ cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở trong Quân đội luôn có đủ phẩm chất đạo đức cách mạng, luôn “khắc kỷ”, tích cực rèn luyện, giữ vững, gương mẫu thực hiện “liêm”, “chính” theo tư tưởng Hồ Chí Minh. Tuy nhiên, hiện nay vẫn còn một số cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở trong Quân đội vi phạm đạo đức cách mạng, thực hiện hành vi trái với “liêm”, với “chính”. Trong khi đó, yêu cầu mới của sự nghiệp cách mạng và yêu cầu xây dựng quân đội “tinh, mạnh, gọn” đã và đang đặt ra những yêu cầu cao hơn, đặc biệt là về phẩm chất đạo đức cách mạng đòi hỏi cần thực hiện tốt chuẩn mực đạo đức: cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Theo đó, cán bộ, đảng viên phải thực sự “liêm”, “chính”, phải mẫu mực, là tấm gương sáng để đồng nghiệp, cấp dưới, để hạ sĩ quan, binh sĩ học tập và làm theo.

Để nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở, đòi hỏi phải nâng cao chất lượng huấn luyện sẵn sàng chiến đấu, bảo đảm hoàn thành tốt các nhiệm vụ được giao, các đơn vị cơ sở trong Quân đội cần tăng cường công tác xây dựng đội ngũ, lấy xây dựng về bản lĩnh chính trị, tư tưởng, phẩm chất đạo đức cách mạng, lối sống trong sạch, lành mạnh làm “gốc” để trên nền cái “gốc” đó mà bồi dưỡng, phát triển về năng lực, trình độ chuyên môn.

Theo đó, để bồi dưỡng phẩm chất “liêm”, “chính” cho đội ngũ cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở cần thực hiện tốt một số giải pháp cơ bản sau:

Một là, nâng cao nhận thức cho cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở.

Đây là giải pháp hết sức căn bản để giúp cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở hiểu đúng, đầy đủ về nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về đức “liêm”, “chính”, mối quan hệ giữa “liêm” với “chính” và giữa “liêm”, “chính” với các phẩm chất đạo đức khác của cán bộ cách mạng nói chung, cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở trong Quân đội nhân dân Việt Nam nói riêng. Các biện pháp chính đó là: đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục đạo đức cách mạng; linh hoạt, sáng tạo về nội dung và hình thức, biện pháp giáo dục phẩm chất “liêm”, “chính”. Bám sát các văn bản, chỉ thị, nghị quyết có liên quan của cấp ủy đảng các cấp, đặc biệt là Quy định số 144-QĐ/TW ngày 09/5/2024 của Bộ Chính trị về Quy định chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới. Cần xác định rõ “liêm”, “chính” là giá trị đạo đức cơ bản, là nguyên tắc, thước đo, chuẩn mực bắt buộc đối với cán bộ, đảng viên trong Quân đội. Phẩm chất “liêm”, “chính” của cán bộ, đảng viên cần được thể hiện đầy đủ trên tất cả các phương diện với mình, với mọi người, với công việc và trong công tác cũng như trong cuộc sống thường ngày. Mỗi cán bộ, đảng viên phải nhận thức sâu sắc đạo đức về “liêm”, “chính”.

Hai là, đa dạng hóa nội dung, hình thức bồi dưỡng phẩm chất “liêm”, “chính” cho cán bộ, đảng viên.

Đây là giải pháp quan trọng, không thể thiếu nhằm góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả việc bồi dưỡng phẩm chất “liêm”, “chính” cho cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở. “Liêm”, “chính” được Chủ tịch Hồ Chí Minh luận giải rất rõ, rất cụ thể và biểu hiện rất đa dạng, nên khi bồi dưỡng, nội dung lý luận truyền tải tới cán bộ, đảng viên ở đơn vị cũng cần được giải thích rõ ràng, đa dạng, sát thực với chức trách, nhiệm vụ của từng người. Hình thức bồi dưỡng cũng cần được đổi mới, thông qua học tập chính trị, lồng ghép quán triệt, học tập nghị quyết vào trong sinh hoạt, học tập và cả trong các hoạt động tuyên truyền, cổ động ở đơn vị, từ đó tác động trực tiếp đến nhận thức, tình cảm, trách nhiệm và giúp cán bộ, đảng

viên thấm nhuần hơn đạo đức cách mạng, để “liêm”, “chính” trở thành hiện thực trong tư duy và hành động, trong nếp sống hàng ngày.

Ba là, tạo dựng môi trường rèn luyện thực sự trong sạch, lành mạnh, kiên quyết đấu tranh với những biểu hiện “bất liêm”, “bất chính” trong đội ngũ cán bộ, đảng viên.

Đây là vấn đề hết sức cần thiết, vì môi trường ở đơn vị là nhân tố tác động trực tiếp, thường xuyên đến việc hình thành, củng cố, phát triển văn hóa, đạo đức của từng cán bộ, đảng viên. Theo đó, biện pháp căn bản là phải phát huy vai trò của đội ngũ lãnh đạo, chỉ huy, của các tổ chức đoàn thể chính trị - xã hội, của các cá nhân trong xây dựng môi trường văn hóa ở đơn vị, bảo đảm trong sạch, lành mạnh, mang đậm nét đặc trưng của môi trường văn hóa quân sự. Phải xây dựng đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên, chiến sĩ ở đơn vị thực sự chuẩn mực, cấp dưới phục tùng cấp trên “trên tình yêu thương giai cấp”, đề cao đạo đức cách mạng, đấu tranh với những biểu hiện vi phạm đạo đức, nhất là chủ nghĩa cá nhân, hiện tượng “bất chính”, “bất liêm” và cao hơn nữa là đấu tranh với những hiện tượng “bất lương”, “bất nhân”. Các đơn vị cần xây dựng, vận hành tốt các thiết chế văn hóa trong cơ quan, đơn vị, tích cực đổi mới, đa dạng hóa các hình thức hoạt động xây dựng môi trường văn hóa. Thường xuyên phối hợp với cấp ủy, chính quyền và nhân dân địa phương xây dựng đời sống văn hóa mới; quản lý chặt chẽ việc sử dụng internet, mạng xã hội, có biện pháp ngăn chặn sự xâm nhập của văn hóa ngoại lai, xấu độc trên mạng vào trong đơn vị...

Bốn là, gắn bồi dưỡng phẩm chất “liêm”, “chính” với đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.

Cần làm cho toàn thể cán bộ, đảng viên có nhận thức và thực hiện tốt nội dung học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, tổ chức đảng, cơ quan chính trị, cán bộ chính trị, chỉ huy các cấp trong việc thực hiện các chỉ thị, nghị quyết đã được ban hành có liên quan đến giáo dục, bồi dưỡng đạo đức cách mạng. Đồng thời, thường xuyên đổi mới nội dung, đa dạng các hình thức, phương pháp học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh ở các đơn vị hiện nay.

Năm là, phát huy tính tích cực, tự giác của đội ngũ cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở.

Mọi tác động của các lực lượng, các tổ chức chỉ có thể được phát huy thông qua lăng kính chủ quan của mỗi cán bộ, đảng viên. Nếu có sự chủ động, tự giác, tích cực tiếp thu, chuyển hóa những nội dung bồi dưỡng thành cái bên trong thì quá trình này mới đạt được chất lượng, hiệu quả bền vững. Theo đó, mỗi cán bộ, đảng viên cần nâng cao nhận thức, xác định rõ các hình thức, biện pháp tự tu dưỡng, rèn luyện theo các tiêu chí, mục tiêu phấn đấu cụ thể. Từng cán bộ, đảng viên cần nâng tầm “liêm”, “chính” thành “văn hóa liêm, chính” trong mọi mặt của đời sống xã hội. Cán bộ, đảng viên giữ vai trò chủ chốt là lãnh đạo ở đơn vị cần đi đầu trong xây dựng và phát huy phẩm chất “liêm”, “chính”; nêu gương liêm khiết, góp phần quan trọng vào việc xây dựng và phát triển văn hóa chính trị tích cực, lành mạnh; tăng cường phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực... ở đơn vị. “Liêm”, “chính” cùng với “cần”, “kiệm” và “chí công vô tư” là phẩm chất đạo đức cơ bản của cán bộ, đảng viên trong tư tưởng Hồ Chí Minh, bản thân Người cũng là mực thước về phẩm chất “liêm”, “chính” để mọi tầng lớp nhân dân, nhất là cán bộ, đảng viên của Đảng, trong đó có cán bộ, đảng viên trong Quân đội nhân dân Việt Nam học tập và noi theo.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phẩm chất “liêm”, “chính” vẫn còn nguyên giá trị lý luận và thực tiễn, do đó mỗi cán bộ, đảng viên ở đơn vị cơ sở trong Quân đội cần tiếp tục nghiên cứu, quán triệt, vận dụng với nhiều nội dung, hình thức, biện pháp đa dạng, góp phần hoàn thiện cái “gốc” của cán bộ, đảng viên, góp phần xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam vững mạnh về chính trị, tư tưởng, đạo đức và cán bộ, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao./.

Ghi chú:

(1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 6, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.117, tr.126, tr.126, tr.127, tr.127, tr.129, tr.131, tr.129, tr.129, tr.126, tr.129, tr.128.

(13) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr. 67.